

ETNOMUZIKOLOGIJA

Franjo Šaver Kuhač

Miroslav Vuk, Zagreb

(Nastavak)

Kuhač je s mukom dolazio do pretplatnika, no i oni koji su se predbilježili za njegove knjige nisu revno i na vrijeme ispunjavali svoje obveze. Zbog toga je bio prisiljen moljati svoje prijatelje i znance da ih podsjetite i tako mu pomognu ublažavati njegovu materijalnu krizu. Pismo koje slijedi otkriva nam nemar mnogih pretplatnika kojih je u raznim mjestima bilo na stotine. Obračajući se gospićkom dobrotvoru Premudi, Kuhač se s razlogom žali na šire društveno nerazumijevanje, a naročito je pogođen time što je spoznao nepobitnu istinu da je dobar dio pretplatnika izvršio pretplatu samo iz milosti. Žalostila ga je i spoznaja što sredina u kojoj djeluje ne zna cijeniti značaj njegova djela i rada koji je s razlogom smatrao kapitalnim za hrvatsku kulturu.

24. IV 1880.

Velemožnom Gospodinu Patri Premudi
viećniku c. kr. sudb. stola Gospić.

Velemožni Gospodine!

Pisao mi je Dr. Tomić da ćete Vi dobru imati eksemplare mjesto njega razdieliti, buduć je on na dopustu.

Od svih adresata nije ni jedan jošte platio za ovu godinu. Ako biste dobru imali i novce inkasirati, to ću Vam vrlo zahvalan biti, ako je Vam pako nespretno, to ćemo čekati, dok se Dr. Tomić u Gospić povratu. Dosada su svi gospićki predplatnici plaćali svezčimice t. j. 1 f. 25.

Ove godine tako mi loše ide posao, da sam već blizu propasti. Svakako je žalostno po našu literaturu, kada ljudi kupuju koje djelo samo iz milosti, ne pako da bi se tim djelom okoristili ili čak ponosni bili, da i mi Hrvati nješto imademo čime se neimamo sramiti ni pred cilim svijetom.

Predplatnici iz Broda do sada se nisu javili; valja budu kasnije.

Preporučujuć se Vašem prijateljstvu jesam odličnim počitanjem
Fr. Š. Kuhač.

I pismo Guidu Spigelskom u Samobor uvjerljiv je dokument Kuhačevu nepovoljnom materijalnom stanju.

Posvetivši se sav sakupljanju i objavljivanju zbirki, Kuhač nije u stanju raditi još neki posao da bi zaradio za kruh svagdanji. On razmišlja o nekoj pomoći izvan svoje Hrvatske koja ga ostavlja doslovno bez kruha, ali pomisao o prestanku izdavanja zbirki i nekompletiranja izdanja ne dolazi u obzir. On se stalno i uporno nada preokretu — drugačijem odnosu dosadašnjih i povećanju novih pretplatnika, kao i promjeni službene kulturne politike i vlasti prema njemu i njegovu radu.

8. V 1880.

Blagorod. gosp. Guidi Spigelskomu
(Margaretić) odvj. perovodji u Samoboru.

Velecienjeni gospodine!

Novčana me nevolja sili, da Vam šaljem moga kolportera Margaretića, nebi li Vam pomogao utjerivati lanjsku i ovogodišnju predplatu.

Ne imajuć od nikoga podpore, blizu sam propasti, a sbirka mi toliko posla zadaje, da na kakvu drugu zaslužbu ni misliti ne mogu. Morati ću izvan domovine potražiti si komadić kruha, koji mi Hrvatska neće da daje; te bi to već sada učinio, da nisam počeo treću knjigu štampati. Tim su mi ruke vezane, jer ako bi izdavanjem prestao, postala bi mi ciela zaliha prvih knjiga makulaturom.

Nemojte mi zamjeriti, da Vas dosađujem, ali imadem ovih dana mjenicu platiti, a ne imam jošte ni polovicu one svote u svojoj kasi. Molim Vas zato, veleštovani gospodine, da rečenoga Margaretića uputite, tko još nije platio, i tko bi se možda hteo kao novi predbrojnik upisati.

Preporučujuć se dalnjem Vašem prijateljstvu
jesam odličnim počitanjem

Fr. Š. Kuhač

Među Kuhačevim mecenama najistaknutije mjesto zauzima i đakovački biskup Josip Juraj Strossmayer koji je udijelio početnu pomoć za izdavanje prve knjige, no kako je to bilo nedovoljno za podmirenje duga, Kuhač je zamolio novu pomoć koja bi ga izbavila iz novčanih neprilika. Osim toga od Strossmayerove obećane godišnje potpore za

Kuhačevo izdanje stigla je tek prva simbolička materijalna podrška, pa je Kuhač prisiljen podsjetiti svoga dobrotvora na zadanu riječ. Prisiljen je na takav postupak i stoga što mu je smanjena državna, saborska subvencija, a već se nalazi u znatnim dugovima kojima su uzrok i napadi dijela mlade hrvatske inteligencije, a jedini razlog je naslov zbirki, uslijed čega su otpali brojni pretplatnici.

Kuhač podsjeća Strossmayera i na kulturno značenje svoga djela za Hrvate navodeći kao primjer i usporedbu odnos Srba prema Vukovoj zbirci. Morao je sa žaljenjem konstatirati kako Vukovo djelo u svom narodu ima najširu podršku, evidentnu u nekoliko izdanjima, dok se u Hrvatskoj nitko ne zabrinjava činjenicom što bi on morao prekinuti izlaženje svoga djela. Osim toga, samo kompletno izdanje može Kuhaču omogućiti širi interes javnih i privatnih biblioteka iz stranih zemalja od čega se nadao boljem materijalnom položaju u starosti.

Kuhačeva ponizna i skromna molba nije dokument samo o "kulturnom" ophođenju i uobičajenom stilu ponašanja, nego još više o njegovu položaju koji ga je prisiljavao na upornost u traženju da se spasi što se spasiti može.

15. V 1880.

Preuzvišenom Gospodinu

Josipu Jurju Strossmayeru

biskupu, Nj. veličanstvu tajnom savjetniku i t.d.

Dakovo.

Preuzvišeni Gospodine!

Najveća me oskudica sili, da se utečem milosti Vaše Preuzvišenosti.

Izdavanjem sbirke naših narodnih popievka tako sam se zadužio da sam na rubu propasti. Nadao sam se bio, da će novi ban za me toliko učiniti, da uzmognem vjerovnike svoje bar ponešto zadovoljiti, nu buduć njega sveudilj u Zagrebu nema, a tvornica papira i stampar sbirke nemilice me napada, to molim ponizno Vašu Preuzvišenost, da mi blagoizvoli uzajmiti opet sto forinti i time me spasiti zelovjenja i još veće nevolje.

Vaša mi je Preuzvišenost obećala bila u svoje vrijeme, da će svake godine nekoliko sto forinti doprinjeti k izdanju sbirke, te sam u to ime i dobio od Vaše preuzvišenosti 300 for. kao prvi prinos.

Znajući međutim, koliko se ljudi utiču u milost Vaše Preuzvišenosti, te dobivši zemaljske podpore, nisam za drugu knjigu ništa od Vaše Preuzvišenosti zamolio, a nebih to ni sada učinio, da se ikako drugčije pomoći mogu. Ali pošto mi je lanjski sabor uslijed cincarije odjel. predstojnika

pr. g. Živkovića uskratilo od obećane mi subvencije 1200 for., to sam se već s drugom knjigom zadužio. K tomu nadodje još i to, da se učeća naša mladež ponaša opozicionalno prema tomu djelu, a samo zbog *naslova*, te da su ulied ove za me nepovoljne agitacije mnogi predplatnici odpali.

Da bi mi moguće bilo prestati izdavanjem, ja bi rukopise ostavio budućem naraštaju, ali toga ne smijem, jer ne samo, da nebi za Hrvate častno bilo, kad bi drugi sviet rekao: Srbi su znali toliko doprinieti, da se Vukova sbirka tri i četiri puta štampati mogla, Hrvati pako dopuste djelo propasti, koje je u inozemstvu steklo najveće priznanje, nego na taj bi mi način također ciela zaliha prvih dviju knjiga postala makulaturom, a ja bih se prosjačkog štapa latiti morao.

Sva mi se nada u tom sastoji, Preuzvišeni Gospodine, da će javni i poveći privatni biblioteci Rusije, Francuzke, Englezke i t.d. nekoliko sto eksemplara naše sbirke kupiti *ako djelo kompletno bude*. Ovaj bi mi prihod bio za obskrbu starih dana, kada mi domovina neće ili nemože pružiti povoljnu i dostojnu egzistenciju i kada nije voljna besprimjernu marljivost i trud moj ikako nagraditi i priznati. Od ovoga pako bi prihoda točno i pošteno povratio Vašoj Preuzvišenosti uzajmljenu mi svotu.

Zahvaljujući se Preuzvišenosti Vašoj za predbrojku i dosada mi iskazanu milost, molim pokorno, da me Vaša Preuzvišenost i ovaj put ne ostavi.

Vaše Preuzvišenosti zahvalni sluga

Fr. Š. Kuhač

Ilica br. 16

I ljudima izvan zemlje Kuhač mora pripomenuti svoje ogromne, uglavnom nepokrivene materijalne izdatke kao što je slučaj s profesorom Dragutinom Neumanom u Beču:

27. VI 1880.

Sr. Wohlgeboren Herrn Dragutin Neumann
Hörer der Rechte Universitätsgebäude Wien

(Blagorodnom gospodinu Dragutinu Neumannu,
Slušaču prava, Sveučilišna zgrada B e č)

Štovani prijatelju! Druga sv. III. knj. neće prije 10. srpnja gotova biti, jer je ovaj put obsežnija zbog dodanih varianata i starih kajda. Momu je džepu to vrlo teško došlo, ali morao sam u interesu znanosti i ovu žrtvu doprinieti. Izvolite mi pisati, bi li Vam svezku do naznačenog roka ili istom u listopadu poslao. Ako Vi dulje ostanete, to mi javite, jer bih rado, da bar Vi očitovanje moje koje sam na ovitku štampao čitate.

Uz srdačni pozdrav Vaš

Fr. Š. Kuhač

(Nastavak slijedi)